

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS MERAS

POTVARKIS

DĖL PRITARIMO KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETINIŲ ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOMS

2024 m. liepos 12 d. Nr. M-802

Kaunas

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, 6 straipsnio 8 punktu, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, 68 straipsnio 2 dalies 8 punktu, Ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl Ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu:

1. Pritariu pridedamoms šių Kauno miesto savivaldybės biudžetinių švietimo įstaigų ikimokyklinio ugdymo programoms:

- 1.1. Kauno Aleksoto lopšelio-darželio;
- 1.2. Kauno lopšelio-darželio „Boružėlė“;
- 1.3. Kauno lopšelio-darželio „Daigelis“;
- 1.4. Kauno lopšelio-darželio „Dvarelis“;
- 1.5. Kauno lopšelio-darželio „Gandriukas“;
- 1.6. Kauno lopšelio-darželio „Girinukas“;
- 1.7. Kauno lopšelio-darželio „Girstutis“;
- 1.8. Kauno lopšelio-darželio „Klevelis“;
- 1.9. Kauno lopšelio-darželio „Kūlverstukas“;
- 1.10. Kauno lopšelio-darželio „Linelis“;
- 1.11. Kauno lopšelio-darželio „Nežiniukas“;
- 1.12. Kauno lopšelio-darželio „Pagrandukas“;
- 1.13. Kauno lopšelio-darželio „Pienė“;
- 1.14. Kauno lopšelio-darželio „Pušynėlis“;
- 1.15. Kauno lopšelio-darželio „Rokutis“;
- 1.16. Kauno lopšelio-darželio „Smalsutis“;
- 1.17. Kauno lopšelio-darželio „Tukas“;
- 1.18. Kauno lopšelio-darželio „Vaikystė“;
- 1.19. Kauno lopšelio-darželio „Vėrinėlis“;

- 1.20. Kauno lopšelio-darželio „Vyturėlis“;
- 1.21. Kauno lopšelio-darželio „Volungėlė“;
- 1.22. Kauno lopšelio-darželio „Želmenėlis“;
- 1.23. Kauno lopšelio-darželio „Žilvitis“;
- 1.24. Kauno lopšelio-darželio „Žuvintas“;
- 1.25. Kauno mokyklos-darželio „Rūtėlė“.

2. Šis potvarkis per vieną mėnesį nuo informacijos apie jį gavimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, Vilnius, skundą paduodant bet kuriuose šio teismo rūmuose: A. Mickevičiaus g. 8A, Kaunas, Galinio Pylimo g. 9, Klaipėda, Dvaro g. 80, Šiauliai, Respublikos g. 62, Panevėžys) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Visvaldas Matijošaitis

KAUNO LOPŠELIO - DARŽELIO „ŽELMENĖLIS“

DIREKTORIUS

ĮSAKYMAS

DĖL KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽELMENĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2024 m. liepos 12 d. Nr. V-

Kaunas

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 7 straipsnio 4 dalimi, 68 straipsnio 2 dalies 8 punktu, ikimokyklinio ugdymo programos gairių, patvirtintų Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro 2023 rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programos gairių patvirtinimo“, 46 punktu, Kauno miesto savivaldybės mero potvarkiu 2024 m. liepos 12 d. Nr. M-802 „Dėl pritarimo Kauno miesto savivaldybės biudžetinių švietimo įstaigų ikimokyklinio ugdymo programos“:

1. T v i r t i n u Kauno lopšelio-darželio „Želmenėlis“ ikimokyklinio ugdymo programą.
2. N u r o d a u Kauno lopšelio-darželio „Želmenėlis“ ikimokyklinio ugdymo programa vadovautis nuo 2024 m. rugsėjo 1 d.
3. P a v e d u ikimokyklinio ugdymo mokytojai Inai Ūsienei supažindinti įstaigos darbuotojus su Kauno lopšelio-darželio „Želmenėlis“ ikimokyklinio ugdymo programa paskelbiant ją internetinėje svetainėje.
4. P r i p a ž į s t u n e t e k u s i u g a l i o s 2014 m. liepos 14 d. ikimokyklinio ugdymo programą.
5. Šis įsakymas per vieną mėnesį nuo informacijos apie jį gavimo dienos gali būti skundžiamas Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, Kaunas) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

PRIDEDAMA: Kauno lopšelio-darželio „Želmenėlis“ ikimokyklinio ugdymo programa (24 lapai, 1 egz. originalas)

Direktorė

Saulė Šerėnienė

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės mero

2024 m. liepos 12 d.

potvarkiu Nr. M-802

PATVIRTINTA

Kauno lopšelio-darželio „Želmenėlis“

direktoriaus 2024 m. liepos 12 d.

įsakymu Nr. V-59

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „ŽELMENĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais, ugdytojai pasitiki natūraliomis vaiko galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas plėtotis prigimtiniams galioms, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų unikalumui bei individualumui. Kiekvienas vaikas aktyviai domisi ir mokosi, daugelį dalykų atranda savaime, sau priimtiniu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolatos ieško veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Mokytojai palaiko ir remia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas, pritaikydami tam tikras pedagogines strategijas, metodus, vadovaujasi žangių užsienio šalių metodikų praktikomis:

į *vaiką orientuoto ugdymo teoriją* – į ugdymą mokytojai žvelgia iš vaiko perspektyvos. Ugdymo procese sudaromos sąlygos vaikams patiems aktyviai veikti, tyrinėti, kurti. Daugiau dėmesio skiriama spontaniškam, vaiko inicijuotam ugdymuisi. Mokytojai taiko įgalinančius, provokuojančius iššūkius, paremia vaiko ugdymąsi, pasitelkdami ugdymą personažais.

kontekstinio ugdymosi teorija – daugialype sąveika su socialine, kultūrine ir gamtine aplinka grindžiamas ugdymasis, kuriant ir pritaikant čia ir dabar atsirandančias ugdymosi situacijas. Vaikų ugdymas(is) vyksta Mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, taip pat už Mokyklos ribų (parke, miške, mieste, muziejuose ir kt.). Mokytojas stebi, kuo vaikai domisi, kuria jiems aktualią aplinką, tikslingai parenka priemones. Vaikai turi galimybes pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos būdus;

konstrukcionizmo teorija – vaikas geriausiai mokosi, kai aktyviai kuria, veikia. Mokymąsi veikiant, kuriant įgyvendinti padeda informacinės ir komunikacinės technologijos;

tyrinėjimais grindžiamo ugdymosi teorija – vaikai ugdosi aktyviai tyrinėdami: įsitraukia į diskusijas, kelia probleminius klausimus; ieško įrodymų, argumentų; formuluoja paaiškinimus iš turimų įrodymų; bendrauja ir pristato savo tyrinėjimus, jų išvadas kitiems. Vaikai iki trejų metų tyrinėja ir atranda spontaniškai, o supratimą parodo emocine reakcija ar kalba. Tyrinėjimų pagrindas yra natūralus vaikų smalsumas ir bandymai, kuriuos atlikdami vaikai įgyja tokių gebėjimų, kaip stebėjimas, klausinėjimas, lyginimas, gebėjimas apibūdinti, klasifikavimas, numatymas, matavimas ir kt. Mokytojas užduodamais klausimais kelia iššūkį vaikams ką nors stebėti, paaiškinti savo mąstymą; įžvelgti, ką norėtų tyrinėti; daryti prielaidas ir pan.;

universalaus dizaino ugdymuisi strategija – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame visiems vaikams yra sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ši strategija leidžia užtikrinti socialinę ir edukacinę visų vaikų įtrauktį į ugdymo procesą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje;

- Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Mokykloje dirba kvalifikuota mokytojų ir pagalbos vaikui specialistų komanda: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai, logopedai, specialieji pedagogai, judesio korekcijos mokytojai, meninio ugdymo mokytojai. Išreikšta pedagogų motyvacija profesiniam tobulėjimui, palankios sąlygos mokytis ir tobulėti, skleisti patirtį. Jie nuolat kelia savo kvalifikaciją kursuose ir seminaruose, dalijasi gerąja darbo patirtimi su miesto, respublikos pedagogais, dalyvaudami konferencijose, organizuodami metodines dienas, atviras veiklas, šventes, pramogas.

- Švietimo teikėjo savitumas. Mokykla yra bendro tipo ikimokyklinė ugdymo įstaiga, teikianti ikimokyklinį, priešmokyklinį ir specialųjį ugdymą vaikams nuo pusantrų iki septynerių metų. Mokykloje veikia ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo grupės. Dauguma specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdosi kartu su bendraamžiais bendrojo ugdymo grupėse. Jiems teikiama specialioji pedagoginė pagalba.

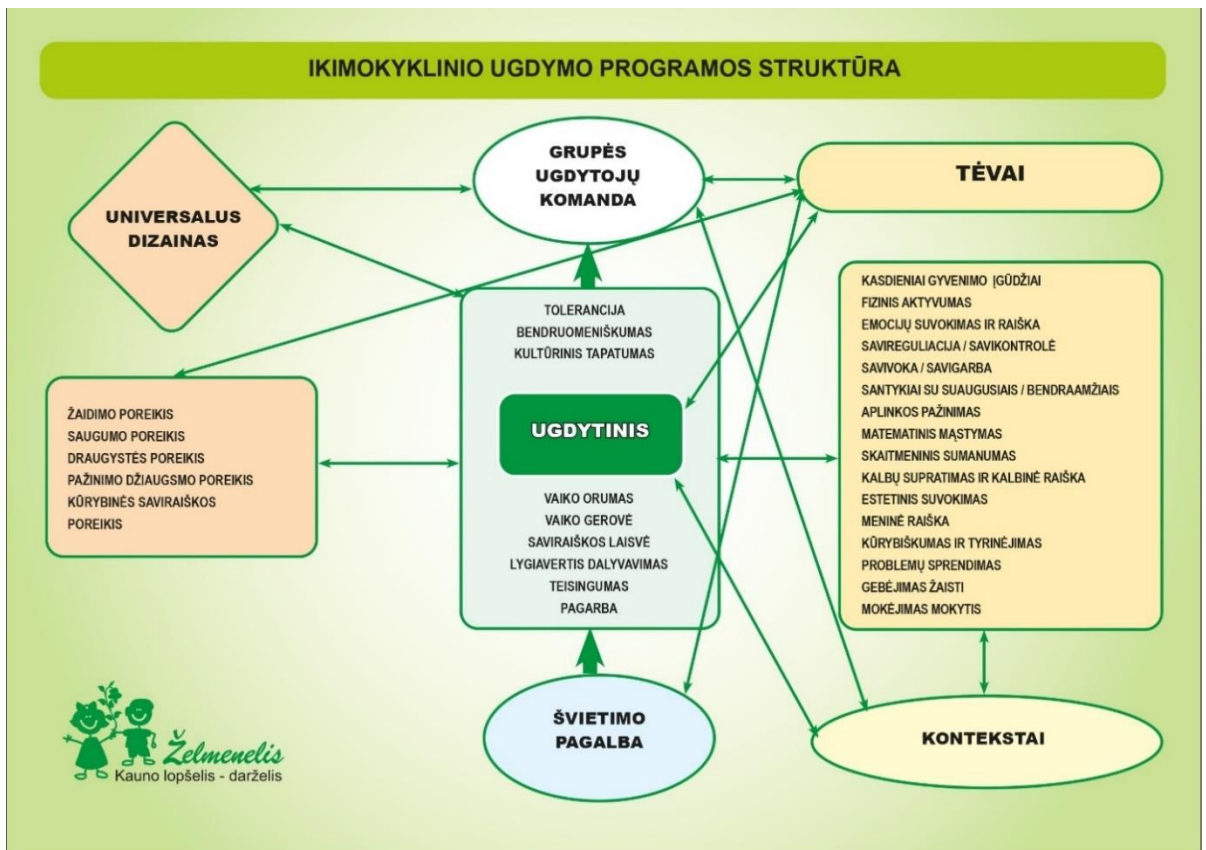
Pagalbos vaikui specialistai ir mokytojai, tardamiesi su vaiko tėvais ir Mokyklos vaiko gerovės komisija, atsižvelgdami į vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimus, švietimo pagalbos tarnybos specialistų pateiktas išvadas bei rekomendacijas, specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams pritaiko ikimokyklinio ugdymo programą arba rengia ir įgyvendina individualias ugdymo programas, sistemingai reflektuoja vaikų pasiekimus, savo taikomas strategijas, vykdo įvairias prevencines ir socialines veiklas.

Inžinerinis vaikų ugdymas(is). Ikimokyklinio ugdymo mokytojai, organizuodami STEAM veiklas, jau nuo ankstyvojo amžiaus didelį dėmesį skiria vaikų inžinerinio mąstymo ugdymui. Dalyvaudami mokytojų arba pačių inicijuotuose inžineriniuose žaidimuose ir projektuose, vaikai

lavina kalbinius, intelektinius, kūrybinius ir komandinio darbo gebėjimus. Konstruodami, statydami, jie pradeda suvokti pirmuosius fizikinius dėsnius, reiškinius, ima aktyviau ir tikslingiau savo kalboje vartoti matematines, technines ir erdvines sąvokas. Inžinerinei vaikų kūrybai plėtoti Mokykloje yra kuriamos ir pritaikomos įvairios natūralios aplinkos bei objektai. Mobiliose kūrybinėse dirbtuvėse, keliant patrauklius inžinerinius iššūkius, vaikai yra skatinami ne tik projektuoti ir kurti panaudojant kaladėles, konstruktorius, LEGO ir ROBOTIKOS rinkinius, natūralias medžiagas, bet ir aiškintis pastatų, įrangos (tiltų, kelių, miestų, robotų ir kt.) savybes, tyrinėti įrenginių ir mechanizmų medžiagas, statinių stabilumą, galimus sujungimo būdus, įrenginių ir mechanizmų veikimo principą, priežasčių ir pasekmių ryšius. Supažindinimais įvairiais objektais, jų tyrinėjimui naudojamos įvairios interaktyvios priemonės bei technologijos, sistemingai organizuojamos ekskursijos už Mokyklos ribų.

- Regiono savitumas. Geografinis įstaigos kontekstas sudaro konkurencinį foną, nes 550 m atstumu yra 4 ikimokyklinio tipo įstaigos, todėl aktualus įstaigos savitumas- ugdymas personažais ir darželis be pietų miego.

- Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Tėvai tikisi, kad jų vaikai bus ugdomi kokybiškai. Mokyklos darbuotojai laiku ir lanksčiai reaguoja į šeimų lūkesčius ir nuosekliai tenkina visų poreikius. Svarbiausia, kad vaikai jaustųsi saugiai, būtų sveiki ir aktyviai veikdami, įgytų visas kompetencijas, reikalingas sėkmingam mokymuisi mokykloje. Tėvai palankiai vertina prioritетines Mokyklos veiklos sritis, taikomus inovatyvius ugdymosi metodus, džiaugiasi estetiška, jaukia bei šilta Mokyklos aplinka, reiškia didelį susidomėjimą saviraiškos renginiais, didžiuojasi vaikų laimėjimais įvairiuose konkursuose. Jie linkę bendrauti ir bendradarbiauti su mokytojais, pagalbos vaikui specialistais, domisi ugdymu, Mokyklos gyvenimu, noriai dalyvauja įvairiuose renginiuose.

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo programos struktūra

Ikimokyklinio ugdymo programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis, rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo pedagogams „Žaismė ir atradimai“, Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo veiklą: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Mokyklos nuostatais ir kt.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

- Ikimokyklinio ugdymo programa apibrėžia ikimokyklinio ugdymo paskirtį bei poreikius, ugdymo principus, tikslą ir uždavinius, ugdymo(si) rezultatus, ugdymo(si) turinio gaires, procesus, kontekstus, vaikų pasiekimų dokumentavimo ir pažangos stebėsenos sistemą, ugdymo(si) tęstinumą.
- Programos paskirtis per vaikystės raidos procesus sukurti prielaidas vaikų kokybiškam ugdymui, kuris brandina kūną, smegenų struktūras, skatina visavertę vaiko raidą, pasitelkdamas personažus, vaidybinius, STREAM metodus, išnaudodamas įstaigos geografinius ir socioeducacinius kontekstus, kurie kuriami pasitelkiant ikimokyklinio ugdymo principus:
 - **ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas.** Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė

rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si);

- ***vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas.*** Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos;
- ***žaismės principas.*** Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla;
- ***sociokultūrinio kryptingumo principas.*** Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei;
- ***integralumo principas.*** Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas;
- ***įtraukties principas.*** Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę;
- ***kontekstualumo principas.*** Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo;
- ***vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas.*** Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus;
- ***lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas.*** Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui;
- ***reflektyvus ugdymo(si) principas.*** Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si);
- ***šeimos ir mokyklos partnerystės principas.*** Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo **tikslas** – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis;

Igyvendindami programą užtikrinsime lanksčias ugdymo(si) sąlygas, kurios skatina tiksle nusakytų vaikų galių auginimą ir padeda vaikams tapti:

- pasitikintiems;
- besirūpinantiems savimi ir kitais;
- jautriems kultūrinei ir socialinei įvairovei;
- komunikabiliems;
- lanksčiai mąstantiems;
- kūrybingiems;
- sėkmingai besimokantiems.

Uždaviniai

- atpažinti kiekvieno vaiko poreikius, raidos ypatumus, gebėjimus ir, atsižvelgiant į juos, plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, komunikavimo, kūrybines galias;
- organizuoti ugdymą(si) derinant mokytojo suplanuotą ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, žygius ir kt.), pripažįstant žaidimą – pagrindiniu ugdymo(si) būdu;
- sudaryti sąlygas vaikams pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais bei vaikais, mokytis spręsti kasdienes problemas, suprasti savo ir kitų ketinimus, jausmus bei veiksmų pasekmes;
- siekti, kad vaikai mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, tyrinėtų, keltų klausimus ir ieškotų atsakymų, pasirinktų veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ką išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;
- skatinti vaikus aktyviai dalyvauti Mokyklos gyvenime, išreiškiant save pasirinktomis raiškos priemonėmis.

Programa užtikrina pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių, poreikių tenkinimą:

Žaidimo poreikis- turėti laisvę pakankamai laiko bei erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus formuoti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė, kurioje nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus suaugusieji padeda vaikams auginti žaidimo gebėjimus;

saugumo poreikis- jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų gebėjimų galias įtraukti į rūpinimąsi kitais asmenimis;

draugystės poreikis- jaustis priimamam, išgyventi bendrystės jausmą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Kuriamas ugdymosi aplinkos kontekstas, skatinantis vaikus tyrinėti, atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.

komunikavimo poreikis- dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir kita). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti naujas ir kuo įvairesnes komunikavimo technikas su vaikais ir suaugusiais ir atrasti pagarbaus bei veiksmingo bendravimo būdus.

pažinimo džiaugsmo poreikis- smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;

kūrybinės saviraiškos poreikis-tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų ir kryptingų veiklų galimybės, pasitelkiant mokytojų vidines stipriausias kompetencijas, padedančios atskleisti unikalios kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius;

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;

Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka;

Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;

Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis;

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų;

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus;

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis;

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

- Ugdymosi kontekstas – tai vaikams aktuali, atvira jų iniciatyvoms, dėmesį patraukianti, kviečianti veikti, estetiškai patraukli aplinka. Kontekstai pasižymi kryptingą vaikų veiklą provokuojančia idėja ar veiklai įkvepiančiu iššūkiu, kuris kuriamas mokytojui tikslingai parenkant ir tam tikru būdu išdėliojant priemones, sukuriančias netikėtumo momentą. Kontekstai skatina autentiškus vaikų sumanymus, palaiko ilgalaikį domėjimąsi ir supratimo gilėjimą. Tame pačiame ugdymosi kontekste vaikai turi galimybę veikti ir save išreikšti skirtingai.

- Kuriant ugdymosi kontekstus sudaromos pasirinkimo galimybės – veiklos, medžiagų, priemonių, veikimo vietų, laiko, veiklos būdo veikti vienam ar bendradarbiaujant, veiklos rezultatų pristatymo. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti savo turiniu įvairioms veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį bei mokymosi būdų įvairovę.

- Modeliuojant kontekstus kuriamos skirtingos veiklos vyksmo galimybės: vaiko iniciatyvos pirmumas, kuomet mokytojas seka vaiko domėjimąsi ir pasinaudoja spontaniškomis čia ir dabar susikūrusiomis situacijomis, praturtindamas jo patyrimą; dialoginis veikimas, mąstymas bei kūryba kartu, sekant vaiko iniciatyvą; atvirosios veiklos idėjos pirmumas, kurią trumpai iškomunikavus, veiklos iniciatyva perleidžiama vaikams.

- Kuriant ugdymosi kontekstus modeliuojama dialoginė vaikų, mokytojų ir kitų suaugusiųjų sąveika, iš anksto numatant galimus komunikavimo su vaikais būdus ir priemones, kurie provokuotų ir palaikytų jų aktyvumą, o ne užgožtų. Mokytojas atpažįsta vaikų susidomėjimo sritį ir gebėjimų požymius, vystydamas ugdymosi kontekstą pastebėtų interesų ir gebėjimų plėtojimui. Lanksčiai naudojamos dialogo palaikymo priemonės: papildoma medžiaga ir objektai, ugdymosi veiklos foto ir video medžiaga, vaiko veiksmų, atradimų įvardinimas, atvirieji klausimai, refleksijos.

- Mokytojai iš anksto numato galimus kai kurių vaikų veiklos barjerus arba jie tampa matomi vaikams veikiant sukurtame kontekste. Iš anksto apgalvojamos pastoliavimo priemonės, kurios gali palengvinti vaikų įsitraukimą, bendravimą ir bendradarbiavimą su kitais vaikais, veiklos atlikimą bei mokymąsi. Sukurta aplinka pertvarkoma ir pastoliavimo priemonės taikomos tik tuomet, kai yra poreikis, kai aktualu padidinti kiekvieno vaiko įsitraukimą ir visavertį dalyvavimą veikloje.

- Kuriant kontekstus gali būti naudojamos natūralios, jau egzistuojančios kultūrinės, socialinės ir gamtinės aplinkos, iš anksto tikslingai sumodeliuotos ugdymosi aplinkos bei čia ir dabar susikuriančios ugdymuisi palankios situacijos.

- Mokykloje kuriami vaikų visuminiam, įtraukiam ugdymuisi aktualūs kontekstai:

Žaismės kontekstas

- Žaismės kontekstas atliepia vaiko pasaulio pojūtį, kuris didina jo motyvaciją pažinti save, kitus ir pasaulį. Kuriamas kontekstas, persmelkiantis visą vaikų ir suaugusiųjų veikimą.
- Žaismės konteksto paskirtis – palaikyti kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo, nuostabos, tyrinėjimo, išbandymo, eksperimentavimo ir dalinimosi pojūtį.
- Kontekstas kuriamas aplinkoje tam tikru būdu išdėstant priemones, provokuojančias vaikus žaisti judesiu, pojūčiais, emocijomis, vaizduote, mintimis. Kuriamos slėpynių, netikėtumo, paslapties, „atvirkštumo“, priešingybių, neapibrėžtumo situacijos, įtraukiančios vaikus į žaismingus tyrinėjimus.
- Kuriamas fizinė aplinka viduje ir lauke, kviečianti neskubant pastebėti, apžiūrėti, išmėginti skirtingus veikimo būdus, vėl ir vėl sugrįžtant apmąstyti jau pažįstamų objektų naujai atrandamus aspektus, išgyvenant pažinimo džiaugsmą. Eksperimentuojama veikimu tuščioje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, iš žmogaus „galvos“.
- Skirtingas rekvizitas, kostiumų detalės, keisti objektai pažadina vaizduotės žaismę.
- Sudaromos sąlygos kurti, išbandyti, tyrinėti pačias keisčiausias hipotezes apie reiškinius ir pasaulį. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, išsiaiškinti, priimami „neteisingi“ vaikų atradimai, kuriant tolesnių tyrinėjimų situacijas, kuriose vaikai patys testų „tiesos“ paieškas.
- Mokytojas paskatina, palaiko ir pats kuria kasdienį žaismingumą per fizines aplinkas, veikimo būdus, humorą, kalbėjimą, mąstymą, menines patirtis. Palaikomas dialogiškumas, improvizacijos, interpretacijos, kūrimas ir perkūrimas, perdarymas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikų veikime, ją atliepia, pratęsia, praturtina ir užkrečia kitus vaikus.

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas

- Universalaus dizaino mokymuisi konteksto paskirtis yra sukurti sąlygas, kuriose visi vaikai, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, yra kviečiami dalyvauti, žaisti, atrasti, mokytis, išgyventi sėkmes ir nesėkmes, mylėti ir jaustis mylimais. UDM kontekstui būtinos trys sąlygos: vaikai dalyvauja įsitraukę į veiklas; veiklos, mokymosi objektai ir atradimai yra prieinami visų vaikų supratimui jų raidos galimybių ribose; vaikams sudaromos sąlygos savarankiškai veikti ir įvairiais būdais reikšti savo mintis.
- Vaikai dalyvauja įsitraukę tada, kai kuriama kiekvieno vaiko laukimu prisodrinta aplinka, kuri leidžia visiems išgyventi pasitikėjimo ir priklausymo bendruomenei jausmus.
- Pasitikėjimu grindžiamas siūlymas pasirinkti veiklas, panardina vaikus į prasmingą procesą, ugdo savarankiškumą, kūrybiškumą, žingeidumą ir veiklos rezultatų pajautą. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai jaučiasi lygiaverčiais su jų neturinčiais vaikais. Visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje.

- Visi vaikai pažįsta ir supranta dalykus, kai lanksti, kiekvieno vaiko raidos, veiklos tempo, pažintinių procesų, interesų ir lūkesčių stebėjimu grindžiama, mokytojo sudaroma programa, leidžia aprėpti vaikams aktualias, jų supratimui ir kūrybinei raiškai palankias pažinimo erdves. Vaikų ugdymosi ritmo pagrindu vystoma praktika leidžia negalią turintiems vaikams veikti savo tempu, nesijaučiant skubančiais arba trukdančiais dalyviais. Visų vaikų dalyvavimo veiklose prieinamumą pagerina jų poreikius atitinkančios priemonės, pvz.: mobilūs, lengvai transformuojami baldai, garsą izoliuojančios ausinės, individualią erdvę sukuriančios sulankstomos sienelės arba vaikiškos palapinės, įgarsintos knygelės, taktiliniai paveikslai, alternatyviosios komunikacijos kortelės, pastato erdves ženklinantys reljefiniai ženklai, o grindis bei laiptus – reljefiniai paviršiai, ir kitos priemonės.

- Vaikams savarankiškai veikti ir išreikšti savo mintis padeda priemonių, susijusių su susitarimais, vaiko apsisprendimais ar laukiamais rezultatais įvairovė bei laisvė vaikui nuspręsti kaip jis veiks ir parodys tai, ką naujo jau žino. Svarbu, kad vaikams būtų užtikrintos dvi sąlygos: 1) pasiūlyta galimų veiklų ir priemonių įvairovė; 2) sudarytos sąlygos pademonstruoti tai, ką jau žino įvairias lygiais. Vaikų skatinimas žaisti socialinius žaidimus, sudarytos sąlygas laisvai judėti aplinkoje, užsiimti su joje esančiais žaislais ir daiktais, bendrauti su kitais vaikais, skatina socialinių sąveikų formavimąsi ir savaiminį mažo vaiko mokymąsi.

- Refleksijos padeda vaikams parodyti savo mokymąsi mokytojui ir/arba kitiems vaikams, papasakojant apie žaidimą, pademonstruojant savo kūrinį, atradimą ar atliktą darbą, atsakant į užduodamus klausimus apie veiklas, kuriose dalyvavo. Visi šie ir kiti savo veiklos rezultatų aptarimo būdai yra labai vertingi vaikams, nes padeda pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi procesus. Mokytojui tai galimybė stebėti savo vaikų įsitraukimo, supratimo, savarankiškumo ypatumus ir, atsižvelgus į tai, kurti lankstų, visiems vaikams prieinamą ir efektyvų ugdymosi kontekstą.

Kultūrinių dialogų kontekstas

- Vaikas ugdymo įstaigoje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose ugdydamasis įvairiais tapatybes, kurias sąlygoja šeimos, mokyklos grupės, kaimynystės, regiono, etninės grupės bei šalies ir globalaus pasaulio kultūriniai ypatumai. Mokykloje kuriamas kultūrinis kontekstas, kurio paskirtis padėti vaikui kurti savo individualų tapatumą tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnės aplinkų kultūrų kūrime.

- Ugdymo įstaigos aplinkoje vaikai turi galimybę matyti įvairius kultūrų ženklus, simbolius, patirti papročius ir elgsenas, formuoti preferencijas vieniems ar kitiems kultūros reiškiniams, išbandyti skirtingas kultūrinės raiškos formas, ugdyti pozityvų požiūrį į įvairovę ir kitoniškumą. Susidurdamas su naujais kultūros reiškiniais, mokosi atpažinti lokalius ir globalius kultūros reiškinius, formuojasi vertybės ir kultūrinę tapatybę.

- Įstaigos vidaus ir lauko aplinkoje vaikai mato tinkamai eksponuojamus savo, ir kitų sukurtus meno kūrinius, įvairiose erdvėse girdi įvairią muziką, randa priemonių ir turi galimybę kurti savo muzikinių garsų pasaulį. Turtinga aplinka skatina vaikus atliepti kūnu, improvizuoti ir kurti įvairiems kontekstams (atsipalaidavimo, ritualų, saviraiškos ir kt.) būdingus judesius. Grupės ir lauko aplinkoje pateiktos knygos, garso įrašai (pasakos, legendos, mitai), teatro kostiumų detalės, lėlės, kviečia vaikus kurti, interpretuoti, perkurti kultūrinius naratyvus jungiant žaidimą, vaidybą, muzikinę, vaizdinę bei kūno raišką.

- Visos mokyklos aplinkos dizainas, priemonės, jų deriniai, veiklos ir renginiai plėtoja vaikų estetinio suvokimo pamatus. Estetiška aplinka turi poveikį vaiko emocijoms, kūnui, aktyvina kognityvinį vystymąsi per pozityvias menines ir kitas estetiškes patirtis. Mokyklos kontekstas turtingas menine kultūra, skatina vaikų emocijas, plėtoja emocijų kalbą, skatina vaikų subkultūros auginimą.

- Mokytojas kuria sąlygas vaikams pažinti įvairias etnines kultūras, socialinę įvairovę, skirtingas epochas ir žanrus, sudarydamas galimybes patirti kultūros reiškinius mokykloje ir už jos ribų.

Kūrybinių dialogų kontekstas

- Modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabos jausmą kelianti aplinka. Joje esančios įvairios medžiagos, priemonės (veidrodžiai, muzikos instrumentai, teatro atributika, skaitmeninė įranga), reiškiniai (šviesos instaliacijos, šešėliai), įranga (šviesos stalai), netradicinių medžiagų deriniai padeda vaikams įsitraukti į veiklą ir kurti, kelti klausimus, siūlyti sprendimus, dalintis idėjomis.

- Vaikai turi galimybę įsitraukti į naujų kontekstų kūrybos procesą ir jį tęsti kitose erdvėse, ieškodami, pritaikydami, savitai panaudodami pačių atrastas įvairias medžiagas.

- Neapsiribojama tik grupės ar savo kieme erdve, vykstama į miesto aikštę, parką ar muziejų, koncertą, spektaklį ir pan., kurie gali tapti kūrybai įkvepiančiais kontekstais.

- Kūrybinių dialogų kontekste yra akcentuojamas pats kūrybos procesas. Laikas ir erdvė numatomi taip, kad kiekvienas vaikas galėtų veikti savo tempu, kurti pagal savo gebėjimus ir poreikius, sugrįžti, pratęsti, perkurti, nepasiduoti. Kūrybos proceso metu vaikai turi pasirinkimo įvairovę, skatinančią tyrinėti galimybes, generuoti idėjas, konstruoti, identifikuoti problemas, numatyti savo kūrybos rezultatus, vertinti tai, ką sukūrė savarankiškai arba grupėje.

- Kūrybos kontekstas kuriamas modeliuojant galimybes vaikams patirti kūrybos laisvę, išgyventi netikėtumą ir kūrybos džiaugsmą, pasididžiavimą, įveikus sutiktus iššūkius.

- Kūrybinių kontekstų įvairovė padeda suvokti, kad yra daugiau nei vienas kūrybinės problemos sprendimo būdas.

- Vaikams aktualiuose, juos įtraukiančiuose kūrybinių dialogų kontekstuose vaikai išgyvena srauto būseną, kurios metu prarandamas laiko pojūtis, savęs vertinimas ir savo identiteto jautimas, kai susilieama su veikla, patyrimu, kai sustiprėja koncentracija, kūrybiškumas. Mokytojas pastebi, palaiko ir supranta šių unikalių kūrybos apraiškų vertę.

- Mokyklos erdvėse estetiškai eksponuojami vaikų meno darbai, užfiksuotos meno proceso akimirkos ir šalia pridėamos dokumentuotos vaikų mintys. Vaikų kūrybos eksponavimas vaikų akių lygyje skatina norą matyti, vertinti, aptarti ir kurti naujas patirtis.

- Kūrybai skirtos erdvės neperkraunamos, priemonės tikslingai parenkamos, yra lengvai pasiekiamos vaikams.

- Dinamišką kūrybos procesą palaiko pedagogas kūrėjas, provokuojantis vaikų atradimus sudarantis sąlygas laisvai spontaniškai vaiko kūrybai. Kūrybinių dialogų kontekstuose vaikas ir pedagogas tampa proceso bendrakūrėjais. Drąsiai išbandomi šiuolaikinių menininkų kūriniai, vykdomi meniniai eksperimentai, siekiama sudėtingesnių ir gilesnių patirčių, nesibaiminant suklysti.

Kalbų įvairovės kontekstas

- Kalbų įvairovės konteksto paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatomis, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove.

- Konteksto kūrimui naudojamos nežodinė ir žodinė komunikacija skatinančios priemonės: veido išraiškos, emocijų paveikslėliai; gestai ir jų simboliai; kūno kalba; žinutė, laiškas, informacija, idėja, dialogas garsu/ais, piešiniu/iais, nuotraukomis, muzikos kūriniais/iais, šoku; atskirais žodžiais, žodiniais monologais, dialogais. Palaikomos priemonių paskatintos savaime susikuriančios situacijos arba jos yra mokytojo specialiai išprovokuojamos. Tinkamai sukurtas kontekstas padeda vaikams atrasti ir naudoti ne tik žodinę kalbą, bet ir įvairias nežodines kalbas.

- Kontekstui kurti pasinaudojama mokykloje ar grupėje jau egzistuojančia kalbų įvairove: kuriamos situacijos, kuriose vaikai girdi grupę ar mokyklą lankančių dvikalbių, daugiakalbių, kitakalbių vaikų kalbą ir bando su jais komunikuoti jų kalba; kuriose vaikai pamoko kitakalbių grupės draugus kalbėti lietuviškai; į grupę kviečiami skirtingomis kalbomis kalbantys tėvai, seneliai, svečiai iš kitų šalių; sukuriama galimybė per socialinius tinklus pakomunikuoti su kitų šalių ugdymo įstaigų vaikais, išgirsti jų kalbą, juos pamokyti lietuvių kalbos; skaitomos dviem kalbomis išleistos knygelės; dainuojant ne lietuvių tautos ar autorių sukurtą dainelę, deklamuojant eilėraštį, bent vienas posmelis atliekamas originalo kalba. Sumodeliuotas kalbų įvairovės kontekstas skatina kalbinio tapatumo formavimąsi: mano kalba – kitos kalbos, žadina smalsumą, kalbų tyrinėjimą, teigiamą požiūrį į kalbas ir jų mokymąsi.

- Stimuliuojančios vidaus aplinkos, praturtinančios kalbų pasaulio pažinimą, kuriamos pasitelkiant kalbą ugdančias priemones, tokias kaip įvairios knygelės (nebyliosios,

paveikslėlių, įgarsintos ir kt.) ir kiti leidiniai, skaitantys pieštukai, skaitmeniniai kalbą ugdantys žaidimai, kalbiniai stalo ir kitokie žaidimai. Kalbinius gebėjimus stimuliuojančioje aplinkoje naudingos kortelės ir piešinukai, siužetinių, teminių paveikslų poros ir serijos, „nesąmonių“ paveikslai. Vidaus aplinkos papildomos virtualiosiomis aplinkomis.

- Vidaus aplinkoje įrengiamos bibliotekėlės, skaitymo kampeliai, ramybės erdvės, kuriose yra įprastų ir įgarsintų knygų, garso ir vaizdo įrašų, kurių vaikai gali klausyti ne tik kartu, bet ir individualiai su ausinėmis.

- Lauko aplinkose kuriamos žodinę ir nežodinę raišką skatinančios galimybės: girdėti ir imituoti gamtos garsus (pvz., vėjo, lietaus, paukščių, žingsnių, besivarstančių durų ar pan.), pavadinti ir apibūdinti aplinkos objektus, pažinti grafinius ženklus (pvz., užrašus) ir vaizdinę informaciją (pvz., kelio ženklus).

- Vidaus aplinkoje įrengiamos bibliotekėlės, skaitymo kampeliai, ramybės erdvės, kuriose yra įprastų ir įgarsintų knygų, garso ir vaizdo įrašų, kurių vaikai gali klausyti ne tik kartu, bet ir individualiai su ausinėmis. Mokytojas kuria vaikų amžių, raidą ir gebėjimus atitinkančią ir tikslingai auginančią kalbinę aplinką, pripažįsta ir vertina skirtingas bendravimo formas, žodinius ir nežodinius saviraiškos būdus, skatina vaikų domėjimąsi ir padeda suprasti, pažinti, perteikti mintis ir idėjas, pastebėjęs vaikų pastangas, teigiamai reaguoja ir skatina kalbėjimo įgūdžių plėtojimąsi (atrasti žodžius, raiškos formas).

- Mokytojas yra kalbinio komunikavimo pavyzdys vaikams, vartoja turtingą vaikų amžiui pritaikytą kalbą.

- Mokytojas parenka veiklas, atsižvelgdamas į skirtingą vaikų kalbinę patirtį, palaiko ir skatina mažiau bendraujančių vaikų kalbinę raišką, užtikrina, kad kalbą įvairovė praturtintų visą vaikų grupę, kiekvieną situaciją kryptingai panaudoja vaikų kalbos ugdymui.

Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas

- Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi konteksto paskirtis – atliepti natūralų vaiko smalsumą, įtraukti jį į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį gilesnį aplinkos objektų, reiškinių ir jų ryšių supratimą, sukurti galimybes atrasti įvairių pažinimo ir mokymosi būdų.

- Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas kupinas žaismės, turtingas mokytojo ir vaiko(-ų) „provokacijomis“, atviras iššūkiams ir klausimams, galimybėmis vaikui(-ams) ir mokytojui drauge atrasti, kartu mokytis. Jame daug laisvės vaiko svajonėms, natūraliam vaiko tyrinėjimui ir asmeniniam mokymuisi, kurio metu vaikas pasineria į klausimų kėlimo ir atsakymų paieškos procesą, tyrinėdamas mokosi priimti sprendimus, reikšti nuomonę apie savo mokymosi kelią.

- Mokytojo ir mokyklos bendruomenės sukurta vidaus ir lauko edukacinė erdvė (pvz., akvariumas, pūvantis kelmas), provokuoja vaikų klausimus ir įtraukia vaikus į ilgalaikius stebėjimus. Klausimai vaikams kyla savaime iš jų smalsumo, suaugusiojo ar bendraamžio pastebėjimo, išgirstos

užuominos. Atsakymų į klausimus paieška vyksta spontaniškai, naudojant sukurtame kontekste esančias tyrinėjimo priemones (pvz., lupa, paveikslėlių knyga), medžiagas (pvz., vanduo, kreida, molis) arba mokytojui sumaniai sumodeliavus ugdymo procesą, provokuojantį vaiko gilesnį mąstymą.

- Kuriant tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstą lauko aplinkoje įrengiamos lauko tyrinėjimo laboratorijos, stotelės, kupolai, ekologiniai takeliai, vabzdžių viešbučiai, skruzdėlynai, paukščių girdyklos, lesyklos, inkilai, šiltnamiai ir daržai, paliekami natūralių pievų ploteliai, kurmiarausiai, įrengiami purvynėliai, sveikatingumo, pojūčių takai, meteorologinės stotelės, vėjarodės, rodyklės, planai.

- Tyrinėjimo objektais ir būdais turtingas kontekstais įtraukia vaikus į ilgalaikius stebėjimus, sukuria prielaidas patyriminiam objektų ir reiškinių įvairovės bei kaitos pažinimui.

- Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas praturtinamas skaitymui ir rašymui skirtomis priemonėmis (pvz. raidžių kortelėmis, knygomis, kreidelėmis), STEAM tyrinėjimams skirtomis priemonėmis (pvz. spalvų, skaičių ir formų kortelėmis, rėmeliais, matavimo virvelėmis, veidrodžiais, svarstyklėmis, lauko laikrodis, lauko muzikos instrumentais, dažais, molbertais), socialiniam pažinimui skirtomis priemonėmis (pvz., emocijų simboliais, bendradarbiavimo kortelėmis, laiko juostomis).

- Konteksto praturtinimas skatina gilesnį prasmių ir sąvokų supratimą, įvairesnius tyrinėjimo ir problemų sprendimo būdų išbandymą.

- Sukurtame kontekste esančios įvairios priemonės (pvz. fotoaparatai, planšetiniai kompiuteriai, išmanieji telefonai, piešimo priemonės, išmanieji įrenginiai) ir formos (pvz. atradimų lapai, eksperimento eigos kortelės) vaiko atradimų fiksavimui bei apmąstymui, savo veiklos proceso ir rezultatų įžvalgoms, galimybė atradimais dalintis su kitais palaiko ilgalaikį vaiko smalsumą, leidžia pasidžiaugti ugdymosi sėkme su draugais, mokytojais, tėvais, kitais bendruomenės nariais.

- Kuriant kontekstus modeliuojamos grupinių tyrinėjimų aplinkos, parenkant tų pačių priemonių rinkinius, arba priešingai, vienetines priemones, skatinančias vaikus dalintis, pasiskirstyti vaidmenis bendram tikslui pasiekti. Numatomos ir individualiam vaiko tyrinėjimui pritaikytos ramios aplinkos, kuriose vaikas galėtų išgirsti, pamatyti, užuosti, pajauti, savarankiškai išbandyti. Galimybė rinktis grupinio ar individualaus tyrinėjimo aplinką atliepia vaiko poreikius, plėtoja bendruomeniškumo ir buvimo su savimi jausmą.

- Mokytojas pastebi vaikų interesus, poreikius, palaiko jų susidomėjimą dėmesio atkreipimo ženklais, pritarimu, keldamas mąstyti skatinančius klausimus, pasiūlydamas papildomų priemonių, suteikdamas grįžtamąjį ryšį. Siekdamas įdomesnio, patrauklesnio, gilesnio tyrinėjimo ir pažinimo proceso, mokytojas pasikviečia miškininką, bitininką, ūkininką arba organizuoja išvykas į pievas, prie upelių, į ūkį, botanikos sodą, turgų, į atliekų perdirbimo įmonę.

- Turtingos vidaus ir lauko aplinkos, ilgalaikiai stebėjimai, patyriminės veiklos.

Realių ir virtualių aplinkų kontekstas

▪ Realių ir virtualių aplinkų konteksto paskirtis – praturtinti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis, padedant vaikams atrasti daugiau būdų patirti, pažinti ir mokytis.

▪ Kuriant kontekstus išlaikomas patyriminio, judraus, įkūnytojo mokymosi ir realių objektų tyrinėjimo dominavimas, aplinkas saikingai ir saugiai praturtinant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga. Vaikams iki 2–3 m. kontekstai su ekranu turinčiomis skaitmeninėmis priemonėmis ir įranga nekuriami, laikomasi vaikų amžiui taikomų buvimo prie ekrano laiko ribojimo rekomendacijų. Modeliuojami kontekstai užtikrina vaikams judrumą, aktyvumą ir ramybės pusiausvyrą, kūrybingumą, emocinį bangavimą ir socialines sąveikas.

▪ Kontekstams kurti tikslingai parenkamos vaikams aktualios, prasmingos, vaikų amžiui pritaikytos, savivaldį mokymąsi skatinančios skaitmeninės technologijos: robotukai, išmanieji žaislai, skaitmeniniai žaidimai ir kt. programėlės. Kontekstai modeliuojami taip, kad būtų įtrauktos vienalaikį poveikį vaiko suvokimui per keletą jutimo kanalų darančios priemonės, užtikrinančios integralų objektų ir reiškinių supratimą, gilinančios erdvinių ir plokštuminių vaizdų suvokimą. Kontekstuose modeliuojamos galimybės integraliam visų ugdymosi sričių ir gebėjimų plėtojimui.

▪ Vidaus ir lauko realių aplinkų ir skaitmeninės erdvės kontekstai praturtina tyrinėjimo galimybes, padaro nematomą matomu, gilina supratimą apie objektus ir reiškinius, skatina atrasti alternatyvius veikimo, pažinimo, kūrybos, mokymosi būdus, plėtoja skaitmeninį sumanumą.

▪ Kuriant kontekstus išnaudojamos galimybės ugdyti informatinį mąstymą be technologijų su ekranais: įtraukiamos judrios komandų sekos vykdymo veiklos, kortelės, stalo žaidimai, programavimo mokymuisi skirti robotukai.

▪ Kuriami realios ir virtualios aplinkos keliakryptėmis sąveikomis grindžiami kontekstai. Galimybės naudotis internetu, interaktyviomis grindimis, lentomis, stalais, virtualios realybės akiniais, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis, skatina vaikus virtualioje aplinkoje atpažinti ir tyrinėti realios aplinkos objektus. Papildytosios realybės priemonės kuria galimybes realioje aplinkoje skaitmeniniu formatu pamatyti išoriškai nematomus procesus, objekto savybes, detales, reiškinius.

▪ Priemonių grupės: planšetiniai kompiuteriai, programėlės, skaitmeninės priemonės fotografavimui, filmavimui ir garso įrašymui, skatina vaikus eksperimentuoti, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę ir kurti elementariausią skaitmeninį turinį bei jį valdyti.

▪ Skaitmeninių priemonių specifika – galimybė kartoti, tyrinėjimo veiksmų neigiamų pasekmių nebuvimas dėl galimybės sugrįžti į pradinį tyrinėjimo tašką, medžiagų ir išteklių prieinamumas,

neapibrėžtumų toleravimas, taisyklių ir laisvės ribų tikrinimas sukuria ir padeda įveikti iššūkius, skatina priimti sprendimus ir saugiai rizikuoti.

- Naudojamos skaitmeninės priemonės su pritaikymais skirtingų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, užtikrinant kiekvieno vaiko visavertį įsitraukimą, vienodas galimybes ugdytis, įgalinančios plėtoti vaikų potencines galias, užtikrint socialinę lygybę.

- Sukurtuose įtraukiuose realių ir virtualių aplinkų kontekstuose mokytojas stebi ir atpažįsta vaikų domėjimąsi ir gebėjimus, pačiam vaikui suteikia galimybes perprasti technologijų veikimo principus, minimaliai, pagal poreikį instruktuoja vaikus techniniais klausimais, taiko skaitmeninio pastoliavimo priemones ir būdus, skatina vaikus reflektuoti savo veiksmus, veikimą ir atradimus, pajauti ir iškomunikuoti, kaip technologinės priemonės keičia jų veiklą.

Judraus patyriminio mokymosi kontekstas

- Kuriamas kontekstas, kurio paskirtis – skatinti ir palaikyti kasdienį vaikų judrumą, padidinti judraus mokymosi galimybes, motyvuojančiais judėjimo būdais inicijuoti fizinį aktyvumą.

- Vaikų fizinį aktyvumą skatinanti aplinka yra pritaikyta vaikų amžiaus galioms, atitinka jų pomėgius, interesus, leidžia patirti judėjimo džiaugsmą, yra įkvepianti, jaudinanti, kelianti iššūkių, o kartu ir saugi bei patikima vieta žaisti bei mokytis. Gerai sukurta judraus patyriminio mokymosi kontekste vaikai gali tyrinėti judesį, eksperimentuoti, spręsti problemas, bendrauti ir bendradarbiauti, būti aktyvūs su minimaliu mokytojų vadovavimu.

- Vidaus aplinka kuriama išnaudojant visas mokyklos galimybes įrengti vietas, kurios skatintų eiti, bėgti, lipti, pralįsti, čiuožti, važinėti, atsinešti, pačiam perstumdyti. Vidaus erdvės yra mobilios, atitinkančios su amžiumi kintančias vaikų galias ir poreikius. Vaikai mokykloje yra ugdymosi konteksto bendrakūrėjai, pasirenkantys priemonės, keičiantys jų išdėstymą. Jei erdvė yra ribota, vaikai ir mokytojai drauge sugalvoja, kaip šokti, kūno judesiais sekti pasakas, pasakoti istorijas, daryti jogos pratimus asmeninės erdvės ribose, netrukdam vieni kitiems. Judėjimo įvairovei didinti panaudojama natūrali gamtinė aplinka mokyklos kieme ir artimiausioje vietovėje už mokyklos ribų, aplinkos praturtinamos vaikams įdomiais gamtos objektais, didinančiais judėjimo galimybes.

- Kitokias, įdomesnes, prasmingesnes ugdymosi situacijas kuria dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis. Tradiciškai vidaus aplinkose vykstančios ramesnės veiklos iškeliauja į lauko aplinkas ir tampa judresnėmis, tradiciškai vidaus aplinkoje naudojamos veiklos priemonės neįprastais judresniais būdais naudojamos lauko aplinkoje: lauke ant popieriaus tapoma purvu ar kt. Lauko medžiagos ir priemonės (supynės, triratukai, kopėtėlės) persikelia į grupę, sudarydamos galimybes judresniam ugdymui(si).

- Lauke kuriamos kryptingai įrengtos erdvės visų ugdymosi sričių veikloms: bendravimo erdvės, TV studijos, šviesos, vandens, smėlio tyrinėjimų laboratorijos, kūrybinės atelje, muzikos studijos, pasakų skaitymo kampeliai ar kt. Plačiai naudojamos natūralios ir iš antrinių žaliavų

pagamintos saugios priemonės. Lauke įrengtos ugdomosios erdvės leidžia subalansuoti ugdymo(si) viduje ir lauke laiką, sukuria prielaidas įkūnytajam mokymuisi.

- Lauko kontekstai yra atviri laisvam, vietos stokos nevaržomam judėjimui, lauko erdvių tyrinėjimui, mėgavimuisi spontanišku, lauko įrangos, priemonių ir gamtos objektų paskatintu žaidimu. Lauke sudaromos sąlygos važinėjimui dviračiu, riedučiais, paspirtuku, riedlente ar rogutėmis, slidinėjimui slidėmis, čiuožimui pačiūžomis, įvairiems sportiniams žaidimams (futbolas, krepšinis, badmintonas, tinklinis ir kt.). Kuriant kontekstus, derinama lauko erdvės estetika ir optimalios prielaidos vaikų judrumui.

- Pasinaudojama natūraliomis iššūkio, provokacijos, saugios rizikos situacijomis bei aplinka: aukštis pasilypėjant ant kelmelio, didelis greitis leidžiantis nuo kalnelio rogutėmis, pavojus įkristi į vandenį prie ežero, pasiklysti pasivaikščiojant parke, pavojus, kad įgels bitė pievoje. Mokytojai susitaria su vaikais dėl saugaus elgesio taisyklių, užtikrina vaikų matomumą ir savalaikį sureagavimą iki galimo įvykio, vaikai mokosi atsargumo ir drąsos.

- Mokytojas kontekstą kuria, apmąstydamas, ko reikia visiems vaikams bei atsižvelgdamas į individualius kiekvieno vaiko poreikius. Modeliuojama aplinka, kurioje vaikai būtų aktyvūs, judrūs be mokytojo vadovavimo. Kuriamos saugios ir saugios rizikos erdvės, numatomi vaikų judėjimo jose susitarimai ir taisyklės, apsaugas nuo netikėtumų (tinklas saugantis nuo kritimo ant žemės, suaugęs, pasiruošęs pagauti krentantį vaiką ir pan.).

- Mokytojas pats yra fiziškai aktyvus, įkvepia vaikus savo pavyzdžiu. Jis skatina vaikus aktyviai judėti, patirti judėjimo džiaugsmą, tačiau atsižvelgia į kiekvieno vaiko galias ir baimes, drąsindamas palaipsniui jas įveikti.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

- Ugdymo turinį mokytojai planuoja orientuodamiesi į vaiko ugdymosi pasiekimus, kurie sąlyginai yra jungiami į atskirų kompetencijų struktūrą:

- emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės, savivokos ir savivarbos, santykių su suaugusiais ir bendraamžiais pasiekimai jungiami į socialinę kompetenciją;
- kasdienio gyvenimo įgūdžių ir fizinio aktyvumo (stambiosios motorikos ir smulkiosios motorikos) pasiekimai jungiami į sveikatos saugojimo kompetenciją;
- sakytinės ir rašytinės kalbos pasiekimai jungiami į komunikavimo kompetenciją;
- aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo, tyrinėjimo, problemų sprendimo ir mokėjimo mokytis pasiekimai jungiami į pažinimo kompetenciją;
- meninės raiškos (muzikos ir šokio, vaidybos, vizualinės raiškos), estetiško suvokimo ir kūrybiškumo pasiekimai jungiami į meninę kompetenciją.

Visos kompetencijos yra lygiavertės, plėtojamos integraliai, nes yra glaudžiai tarpusavyje susijusios ir daugeliu atveju papildo bei išplečia viena kitos ribas. Ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas pagal vaikų poreikius, gebėjimus ir kitus ypatumus.

- Temas ugdomajai veiklai siūlo vaikai, tėvai, mokytojai. Jos sąlyginės, dažniausiai formuluojamos probleminiu klausimu ir yra aktualios vaikams. Trukmės laikas gali būti skirtingas – laiko skiriama tiek, kiek vaikams ir mokytojams jo prireikia (nuo vienos savaitės iki 1 mėnesio).

- Planuodamas ugdymą(si) mokytojas iš anksto numato galimus komunikavimo su vaikais būdus ir priemones vaikų aktyvumui paskatinti ir palaikyti.

- Planuodamas specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymą(si) mokytojas kartu su pagalbos vaikui specialistais iš anksto numato galimas veiklos kliūtis ir susitaria dėl priemonių bei būdų, kurie padėtų vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, atlikti veiklą ir mokytis.

- Vaikai ugdosi stebėdami, veikdami spontaniškai ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą. Vienos temos metu mokytojas numato įvairių veiklų. Vaikams sudaromos galimybės rinktis veiklą, priemones ar medžiagas, veikti po vieną, grupelėmis ar visiems kartu. Veiklos turinį mokytojas koreguoja stebėdamas vaikų susidomėjimą kiekviena tema, reflektuodamas jų patirtį, tardamasis su vaikais. Pirmumas teikiamas:

- vaikų iniciatyvoms, kai mokytojas stebi jų domėjimąsi ir pasinaudoja čia irdabar susikūrusiomis situacijomis, praturtindamas jų patyrimą;
- atvirosios veiklos idėjoms, kai mokytojas pasiūlo veiklą ir iniciatyvą perleidžia
- vaikams.

- Pagrindinės, viena kitą papildančios ugdomosios veiklos yra vaiko žaidimas ir kita patirtinė veikla:

- vaikų žaidimas yra paties vaiko kuriama ir valdoma veikla, kai sutelkiamos visos jau įgytos ir plėtojamos galios. Mokytojas stengiasi palaikyti kasdienių veiklų žaismingumą, skatina vaikus žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis, siekia vaikų savarankiško žaidimo ir žaismingo ugdymo(si) darnos;
- patirtinės veiklos yra vaiko ugdymasis veikiant: pajaučiant, stebint, tyrinėjant, eksperimentuojant, modeliuojant, kuriant, komunikuojant, reflektuojant savo patirtis ir atradimus. Pagrindinis patirtinio ugdymo(si) metodas – projektų, kuris taikomas laikantis tam tikrų etapų:
 - mokytojas, tam tikrą laiko tarpą stebėjęs vaikus, pasirenka galimą projekto temą, tikslą ir turinį bei numato būdus, kaip jis sudomins, suintriguos vaikus projektinei veiklai (kuria situacijas, staigmenas, provokuoja vaikus klausimais ir pan.);
 - vaikai dalijasi savo patirtimis, samprotauja, spėlioja, fantazuoja; mokytojas kartu su

jais aptaria projekto galimybes ir numato tikslą, kylantį iš vaiko akimis matomos problemos;

- mokytojas kartu su vaikais kuria projekto vykdymo planą, aptaria, kokiųpriemonių gali prireikti; pasiūlymus fiksuoja pasirinktu būdu: užrašo ant lapo, lentos ar kitur;
- mokytojas, įgyvendindamas vaikų pasiūlymus, stebi jų susidomėjimą, spontaniškai kylančias idėjas ir, jei reikia, koreguoja projektinės veiklos turinį;
- mokytojas vertina vaikų pasiekimus, pasiektus projektinės veiklos metu;
- projekto pabaigoje mokytojas išklauso vaikų nuomones ir gali numatyti kitas idėjas, kurias vaikai galėtų plėtoti kitomis aplinkybėmis arba tęsti kito projekto metu.

▪ Mokytojai plėtodami STEAM veiklas taiko mokslinį metodą – tam tikrų veiksmų seką, kurią reikia atlikti, norint rasti atsakymą į kokios nors srities mokslinį klausimą. Seką sudaro keturi elementai: stebėjimas (klausimo iškėlimas), hipotezė (spėjimo numatymas), bandymas ar eksperimentas (hipotezės prielaidų patikrinimas) ir duomenų analizė bei apibendrinimas (gautų duomenų nagrinėjimas, visumos suskaidymas į dalis arba kurios nors dalies išskyrimas iš visumos bei gautų duomenų apipavidalinimas ir pristatymas). Vaikai stebi aplink vykstančius reiškinius, įvykius, procesus, kelia klausimus. Mokytojai skatina prognozuoti ir bandyti nuspėti galimą rezultatą. Iš pradžių vaikai spėlioja ir tik atlikę bandymus ima suvokti galutinį rezultatą, kurį išanalizuoja, jį pavaizduoja jiems priimtina forma – hipotezė pasitvirtino ar ne.

▪ Atsižvelgdami į išsikeltus ugdomosios veiklos uždavinius, mokytojai laisvai renka ir kitus, prasmingą vaikų ugdymą(si) skatinančius, metodus:

- žodinius, kurie suteikia galimybę perduoti informaciją ir natūraliai bendrauti (pasakojimai, samprotavimai, pokalbiai, dialogai, pasakų sekimas, skaitymo valandėlės, naudojimas spausdintiniais ir (ar) virtualiais šaltiniais ir pan.);
- vaizdinius, kurie padeda formuoti vaizdinius apie supančio pasaulio objektus ir reiškinius (piešiniai, paveikslėlių analizė ir aptarimas, demonstravimas, stebėjimas ir pan.);
- patirtinius, kurie padeda pažinti ir suprasti supančią aplinką veikiant praktiškai (ekskursijos, žygiai, eksperimentavimai tyrinėjimo laboratorijoje, veiklos įvairiose lauko ir vidaus edukacinėse erdvėse, meniniuose pleneruose, kūrybinėse dirbtuvėse, įvairūs vaikų rankų darbai, veikla naudojant įvairias technines, interaktyvias priemones ir pan.);
- kūrybinius, kurie sudaro sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų („minčių lietus“, naujų idėjų siūlymas, vaikų idėjų išplėtojimas, problemų sprendimas).

▪ Ugdymo turinio įgyvendinimui kuriama saugi, vaikų amžių, poreikius ir gebėjimus atitinkanti aplinka. Ji keičiama pagal ugdomosios veiklos temą, stengiantis atitinkamomis priemonėmis sužadinti vaikų emocijas, paskatinti jų norą tyrinėti, kurti, žaisti, judėti. Aplinkoje

APILKPOS PAŽINIMAS	MATEMATINIS MĄSTYMAS	SKAITMENINIS SUMANUMAS	TYRINĖJIMAS	MOKYMŲ MOKYTI	PROBLEMŲ SPRENDIMAS	KŪLIŠKŲ SUPRATIMAS
Atpažinti ir pavadinoti tyrinėjamas gamtos reikšmes, kai kurios tolimai keliai, augalai ir gyvūnai, pasirodę apie jų gyvenimo būdą, poliusmus. Paaiškinti, kaip mes naudojame gamtos išteklius, pagal savo gyvenseną rūpintis aplinka.	Skaičiuoja 9-ąjus ribotus, nenukrenta ir grafikinai vaizduoja duomenis. Pažįsta, sudeda, atima, sujungia, išdėsto dalykų kiti 5-4 ribotus. Tyrinėja dailines, trimates figūras ir jų atvaizdus, motyvus objektus vis tiksliau pavaizduoja planu. Kuria kurio objektų ypatybes, išbandus savo kūną ir kasdienius dalykus kaip matavimo vienetus, dalinasi radiniais.	Išbandau įvairius išmanųjų įrenginių ir premonių vaizdymo būdus, išsaku informaciją, kuriu nesudėtingai skaitmeninį turinį, laikui saugumo taisyklų. Iš simbolių dereliu komandų sekas, išbandau jas taikydami programavimo aplinkoje, aiškinu.	Vis labiau įtraukiu į įvairių objektų ir reikšmių tyrinėjimą išsaku požiūry, panašius ir skirtingus, apibūdinti sandarą, veikimo principą.	Sėklingai patirčiau savo smulkiųjų, siekdamas tikslu numeratūrą įgyvendinti leisti žingsnius, lankstius sprendimų iššūkydas problemas, apskaitu, kai mokėjau ir, kaip veikiau toliau.	Atpažinti ir sprendžiu kasdienius problemas, kurių tikslas, kaip įvairių objektų, samprotuoja apie problemą, kas paviko, kas ne.	Suprantu sudėtingus skaičius, pradedu šerti kalbos garsus su raidėmis, 8 klausas atkuriu tuo pačiu garso praeidavimus žodžius. Atstičiu klausaus tekstą literatūrinio kalba ir formulu, suvokių skirtingų žmonių bendrą skirtumus, suprantu knygos viršelio funkciją, atpažinti leisti spausdintus žodžius.
Paveiduliuoj ir paeikiu, kuo mano šeimos tradicijos skiriasi nuo kitų kurio kultūras. Pristatau savo aplinkos man žinomus objektus ir vietas. Pradedu suvokti kultūrinę chronologiją.	Atpažinti dailinius suintrikamus gamtos objektus ir reikšmius, pateikti kai kurios jų ypatybes. Komentuoj savo įspūdį. Pradedu rūšiuoti atliekas, tausti išteklius. Atpažinti patiriamus kitos nei mano kultūros dalykus ar reikšmius, noriu įtraukti į savo kultūrinės aplinkos tradicines veiklas.	Kasdieninė situacijos skaičiuoja 10 ir atpažinti, kaip jie susiję su aplinkos išraiška. Eksperimentuoti ir dalinasi idėjomis, kaip išmatuoti ir įpavirti įvairius dydžius. Klasifikuoj, rūšiuoj objektus, įvertin jų pažįstamas formas, plane pažįstam 2-3 matavimus dalykus, apibūdinti jų išdėstymą, pateikti dalykų pasiskirstymo elementų sąrašą.	Padedamas skaitmenines informacijos įrašyti ir pakaitu, bendrauti, mokėjau išbandyti, apibūdinti. Suprantu ir gali atstičiu grafinis simbolis ir objektais žymimas komandas.	Išreikiu susidomėjimą ir norą veikti su kitais. Išsaku išmokytus ir pradedu numatyti reikalingas priemones, komentuoj atliekamą veiklą.	Pasiruošiu, kad susidursiu su problema, stengiuosi ją įveikti, išsaku žinomas būdus, numatydamas pasekmes, stebiu savo veiklos rezultatus. Domiuosi raišybinės kalbos elementais, atpažinti leisti rašyti, klausaus įvairių tekstų, atsimenu kai kurios žinomos įvykiai, žiūrėdamas į paveikslėlius, suprantu knyges turinį.	Laimei kalbą turiu, kas įkvepia, viliu ir kvepia, tikrai vertu įgyvendinti gamtos, kultūros, suvokiame skaičius, trumpai paspasuliu, diskutuoj ir atstičiu į klausimus, apibūdinti arba užrašau raides, atsimenu žodžius.
Suprantu, kad esu savo šeimos ir mūsų grupės ramsis, pasulau, kiek kita kalba, kokie žaidimų garsai, pasirodę, kuo man ypatinai mano šeima, grupė, šalis.	Komentuoti ir vaizduoj savo šeima, grupės draugus, mokytojus, dalinasi savo aplinkos veiklą ir renginį patirčiau, atpažinti, kas kiti kalba kita kalba, nei aš.	JAUTRUS SOCIALINĖ IR KULTŪRINĖ ĮVAIRYBĖ	LANKSČIAI MĄSTINTAS	SEKINGAI BESIMOKANTIS	Kalb 3-5 žodžių vieningais skaisniais, taisyklingai tarti daugiagars, dabirauji tikrai vertu gamtinės formos, padėdamas dalykumą ir paeikiu, bandau kopijuoti matomus simbolius, raides.	Fantazuoj ir generuoj įvairius kūrybines idėjas, sau kairias autentiškai parašu pasulau suvokiame, suprantu, kaip kurio ir kas sekia sau pasulau.
Žinau savo augimo istoriją, įkaskajuoj, kiek būsi užaugęs, atsimenu, kaip vis mano kūno viduje, ką jis gali ir ko negali.	Skiru savo ir kitų įvykius, noriu, kalbu ir vaizduoj, kaip atrodo mano kūnas, kuo si patenau ir skiriusi nuo kitų.	PASITIKINTIS	PASIEKIMŲ ŽINGSNELIAI: 4-5	KOMUNIKABILIUS	Kurdamas spontaniškai išsaku įvairias medijas, priedams, atstičiu reikšmių veikimo būdus, patarkliu vartotojui, keičiu kūrinyse, pasulau, įgeriu laiką veikiau man patinkančiu būdu.	Mokau žinti ir tarti su 3-5 vaikai, did žaidimo temos, eiga ir vaidmenį, sprendžiu problemas. Gali žinti menašome erdvėje su menašome objektu, kuriu raišiu ir fantastiškus įvykiai ir personatus.
Mokau komuniuoti apie jausmus bei emocijas ir jų išreikšti sau ir kitoms priimančiais būdais.	Atsiliknu, kokių emocijų man kiebū lyti įvairiose situacijoje, jau pasulau, išreikiu įvairias būdas, atpažinti ir kiti išraiškas.	BESIRUPOJANTIS SAVIMI IR KITAI	KŪRYBINGAS	KOMUNIKABILIUS	Žaidžiamas su 2-3 draugu kuriu režisūrinis ir vaidmenį žaidžiam, turu melbąjį vaidmenį, derynų veiksmus, atstičiu žaidimo eiga, sprendžiu neustatimus, kuriu žaidimo erdvę.	Žaidžiamas tyrinėjau socialines situacijas, kuriu vaidmenį daugiagars, naujais išraiškoms kūno judesius, veido mimiką, kalb intonacijas, priemones.
Nauduju įvairius nusiramino ir konflikto sprendimo būdus, gebu išginti sukelto derymų ir pastangas, kai veikiu dainu, kalbais kaskadų sustatym ir taisyklų.	Nusiramino kalbėdamas su kitais, mokau suvaldyti nuo impulsyvių veiksmų, kalbais sustatym, numatu netikslumų elegancias pasakmes.	Žinau, ką valgyti skaitu. Bandau suriminti daly ir kalbais elegancio prie stato taisyklų. Savarankiškai naujovius taikau, prausiu, rengiu, baidau, žaidau, man gražu. Man patinka įvairias žinias, kuriu apibūdinti kai kurios daly, jų ypatybes.	Gėriuosi aplinkos ir gamtos grožiu, rodu ir pasulau, kas man gražu. Man patinka įvairias žinias, kuriu apibūdinti kai kurios daly, jų ypatybes.	Siekiamas išreikiu judėjimų būdines sąvokas, patirčiau įvairius įvykius: šokinėti, šuokauti, šikti ir t.t., judėti įvairius judesius linij, kuriu ir primenu sau sukurtą trijų-trešerių judesius seką šoki, labiau šoki taisyklų, kalb apie savo ir kitų pasidomėjimus.	Sienu kalbėjimą nuo daravimo, gana tikslu išreikiu darys: tyrinėj įvairines grupi žaidimo būdus, groju natūraliu paku, pakartoju ritmo ir melodijos darys, derymėjas įvairias muzikas, sau, kalbėjau fiksuoj grafinis piešiniais.	Reiščiūsiu ir skaitmenizuose vaidmenį žaidžiamose paku kurti dramatiškas situacijas, įvykius, atskleidžiamas vaidmenį patarkliu raides būdus ir priemones.
Bendrauju su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiems mokyklos aplinkoje, su skirtingi interesų ir gebėjimų turinčiais vaikai, veikiau taisyklų nesutarimų sprendimo būdus, laikausi įsipareigojimų grupės.	Pastatau ar vienu kitu, bėgu, šokinėju, valyju, baidau, baidau, diržu. Diržu judesius su dais. Laikau raišką, galiu išreikiu įvairias dalykai ir patarai, pagyjuo karmuoliu, kerpis atsegu ir užbegu, užtraukiu ir užtraukiu, įkai.	Žinau, kodėl svarbu valgyti įvairių maistą, kaip jis atsiranda ar mūsų stato. Valgiai varginti su stato įrankiais, suvokiame pavoję, po veiklos.	Mokau gėriuosi muzikumu, šoki, vaidbu, daly veikiau, gėriuosi kalba, groju, geru elegancio, darys, turu savo nuomonę ir savitą skoni.	Nuarmatu, kuo man prireiks kūrybiniam sumanymu įgyvendinti, kuriu įvairius būdus, grubuoliu kitų darbais.	Siekiamas atstičiu naujus judesius, įvairius, generuoj idėjas, koki suvokiame raišius, kuriu su kompozicijas į penkių-šešių judesiu, turu nuomonę apie pasidomėjimus.	Gana taisyklingai atlieku vis daugiag dainu. Muzikuodamas, improvizuodamas ir kurdamas naujoviu kurdamiu, įdėsiu perkeliu muzikos ypatumus. Pasulau sau populiūs, vartuju kai kurias muzikos sąvokas, pasulau, kaip mokytoje ir kitur panaudooti muziką.

3 pav. Pasiekimų žingsneliai 4–5 m.

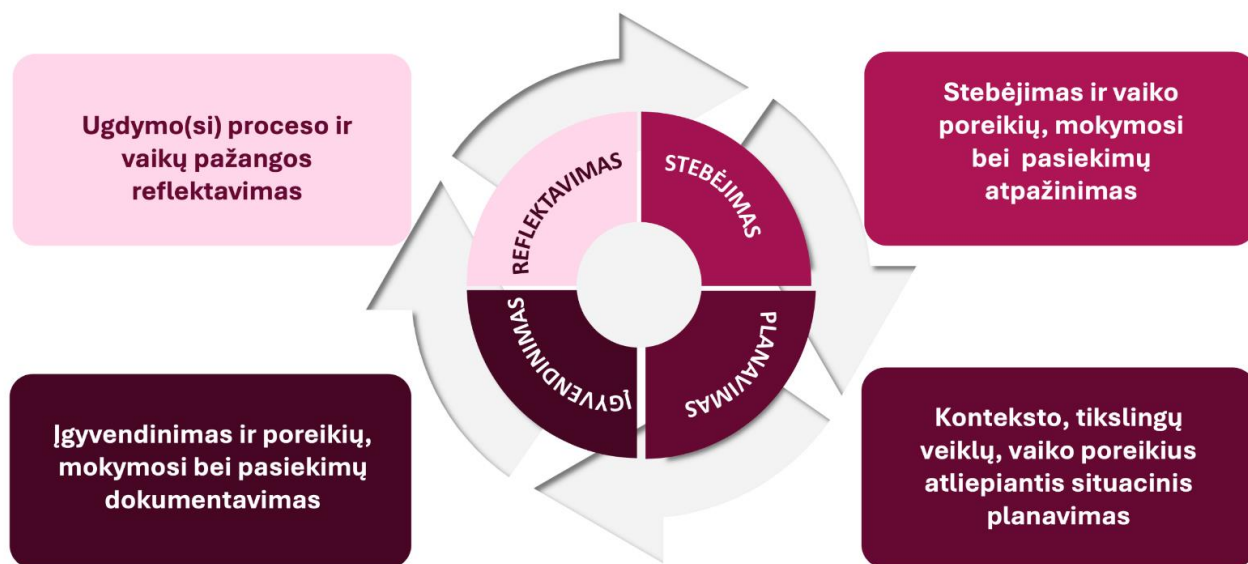
[illegible]

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

- Vaiko pasiekimų vertinimas – būtina kokybiško ugdymo(si) proceso dalis, padedanti geriau pažinti kiekvieną vaiką ir numatyti jo ugdymo(si) perspektyvą, stebint, ką vaikas jau geba, ko ir kaip mokosi, kokia jo pažanga atskirose pasiekimų srityse, atskleidžiant potencialias jo galias ir švietimo pagalbos poreikį. Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas, padedantis analizuoti vaiko pasiekimų kaitą.
- Apie vaiko pasiekimus, ugdymo procese įgytus gebėjimus žinias ir supratimą bei nuostatas, sprendžiama iš vaiko kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaiko ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo įrašus ir kt.), analizuoja vaiko ugdymosi pažangą. Ugdymo(si) procesą jie planuoja atsižvelgdami į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.
- Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus ir pažangą mokytojai vertina ir analizuoja kartu su pagalbos vaikui specialistais.
- Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su vaiko tėvais, vaiko veiklos analizė, vaiko kalbos ir veiklos vaizdo įrašai, tyrimas, tikslingi darbai su tam tikromis užduotimis ir kt.
- Vaiko pasiekimus mokytojai vertina mokslo metų pradžioje ir pabaigoje. Vertinimą atlieka ir tada, kai pradeda dirbti su nauja grupe, kai vaikas pradeda lankyti Mokyklą.
- Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama:
 1. elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ esančiame vaiko pasiekimų apraše, kuriame pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas;
 2. Vaiko pasiekimų aplanke, kuriame talpinama medžiaga apie vaiko pasiekimus ir pažangą. Tai gali būti vaiko dailės ir kiti darbai, įdomesnės jo mintys, samprotavimai, žodinė kūryba, nuotraukos, rašytinės kalbos pavyzdžiai, įvairios vaiko veiklos stebėjimo aprašai, tėvų pastebėjimai, vertinimai, pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą.
- Mokytojai nuolatos teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugia veikla, aptaria veiklos procesą ir rezultatus, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimus ir pažangą mokslo metų pradžioje ir pabaigoje arba pagal poreikį mokytojai aptaria su vaiko tėvais (globėjais).

- Vaikui pabaigus ikimokyklinį ugdymą, jo pasiekimų aprašas archyvuojamas elektroninio dienyno archyve. Vaiko aplankas tėvų pageidavimu gali būti atiduotas šeimai.

Ugdymo proceso fiksavimas atliekamas vadovaujantis šia schema:

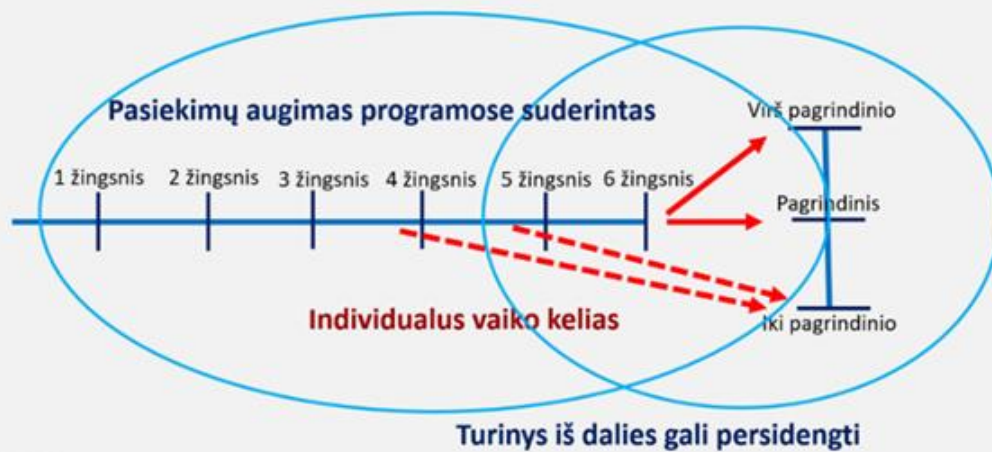
- Vaikų, turinčių specialiųjų poreikių (ir GIFTED gebėjimų vaikų įskaitytinai) pasiekimus ir pažangą mokytojai vertina ir analizuoja kartu su pagalbos mokiniui specialistais;
 - Mokinių vertinimą vykdo mokytojas, kuris ugdo ugdytinį ir mokytojas-metodininkas atliekantis pastoliavimo funkcijas;
 - Ugdymo pasiekimų vertinimo metodai: stebėjimas, pokalbis su tėvais (globėjais), vaiko veiklos analizė, vaiko kalbos ir veiklos vaizdo įrašai, tyrimas, tikslingi darbeliai su gebėjimus išskleidžiančiomis užduotimis;
 - Vaiko pasiekimus mokytojai vertina mokslo metų pradžioje, bet ne anksčiau nei 40 lankymo dienų, ir mokslo metų pabaigoje, jei lankomumas yra didesnis nei 50 proc.
 - Informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama Įstaigos archyve arba grupėse.
- Modeliuojant ugdymo(si) turinį labai svarbiu aspektu tampa ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė bei sklandus tęstinumas ir perėjimas iš vienos programos į kitą (5 pav.).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tęstinumas

Gairės

Programų dermė

Priešmokyklinė programa

5 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė